

Task Force for Psykiatriområdet

R E F E R A T

Emne 14. møde i Task Force for Psykiatriområdet

Mødedato 4. december 2019 kl. 11.00-14.00

Sted Sundhedsstyrelsen, Islands Brygge 57, lokale Auditorium

Deltagere Søren Brostrøm (formand), Sundhedsstyrelsen
Anders Meinert Pedersen, Region Syddanmark
Anne Hertz, Region Hovedstaden
Bente Møller, Styrelsen for Patientsikkerhed
Carlo V. Andersen, Sundheds- og Ældreministeriet
Claus Graversen, Region Midtjylland
Dorte Johansen, Sundhedsdatastyrelsen
Dorthe Juul Lorenz, Region Sjælland
Tina Gram Larsen, Region Nordjylland

10. februar 2020

Sagsnr. 05-0801-100

Reference sakg

T 9351 8760

E plan@sst.dk

Derudover deltog:

Josefina Hindenburg-Krausing, Danske Regioner

Maja Sørensen, Sundheds- og Ældreministeriet

Kirsten Yde (oplægsholder under punkt 5)

Fra Sundhedsstyrelsen:

Helene Bilsted Probst

Lotte Klitfod

Sara Korngut

Julie Præst

Afbud Janet Samuel, KL
Mie Henriette Eriksen, Social- og Indenrigsministeriet
Elisabeth Thomassen, Socialstyrelsen
Thomas I. Jensen, Danske Regioner

Dagsorden

Punkt 1. Velkomst og godkendelse af dagsorden

Sundhedsstyrelsen bød velkommen.

Punkt 2. Orientering

Sundhedsstyrelsen gav ordet til Sundheds- og Ældreministeriet, som orienterede kort om den netop vedtagne Finanslov, hvor der også blev afsat midler til psykiatrien. Der er afsat 510 mio. kr. til kapaciteten i psykiatrien bredt, og der skal sammen med Danske Regioner ses på, hvordan midlerne udmøntes, herunder en ny fløj til Sikringen. Derudover er der afsat 90 mio. kr. til retspsykiatrien. Ligeledes er det nævnt i Finansloven, at der skal ses på organiseringen af de 150 særlige pladser.

Task Force drøftede kort midlerne til retspsykiatrien, og at det i flere regioner vil være en pladsmæssig udfordring at udvide retspsykiatrien.

Sundhedsstyrelsen fortalte, at styrelsen forventer at få til opgave at udarbejde et fagligt oplæg til 10-årsplanen, og at styrelsen ser frem til opgaven og gør sig overvejelser om indholdet. Sundhedsstyrelsen forventer, at der i et fagligt oplæg overordnet vil være fokus på både bredde og tværfaglighed. Hele området ift. både mental sundhed, forebyggelse og psykisk lidelse vil være relevant at omfatte, og der vil være et særligt fokus på børn og unge. Sundhedsstyrelsens foreløbige overvejelser omfatter et fokus bl.a. på bl.a. at nedbringe overdødelighed, mindske sygelighed, sikre balance i opgavevaretagelsen ml. regioner og kommuner, balance mellem retspsykiatri og almenpsykiatri samt et generelt kvalitetsløft i psykiatrien. Der forventes en bred proces med inddragelse af alle relevante aktører og interessenter.

Der var enkelte kommentarer fra Task Force. Dels at det er vigtigt at se på de lovgivningsmæssige rammer for retspsykiatrien, idet disse muligvis er forældede. Sundheds- og Ældreministeriet oplyste, at dette er Justitsministeriets ressort, og at det er vigtigt, der ses på området. Der var også en kommentar om, at det er vigtigt at inddrage regionale repræsentanter i arbejdet med det faglige oplæg til handlingsplanen. Sundhedsstyrelsen var enig i dette og vil sikre bred inddragelse.

a. Status på satspuljer v. Sundhedsstyrelsen

Sundhedsstyrelsen orienterede om, at en skriftlig orientering om relevante satspuljer var vedlagt som bilag til dagsordenen. Der var ingen bemærkninger til bilaget.

b. Opdatering af vejledninger på psykiatriområdet v. Sundhedsstyrelsen

Sundhedsstyrelsen er ved at revidere styrelsens vejledninger på psykiatriområdet, herunder *Vejledning om udfyldelse af tvangsprotokoller (registrering af anvendelse af tvang i psykiatrien) samt registrering af anvendelse af udskrivningsaftaler/koordinationsplaner.*

Styrelsen orienterede kort om status på revision af vejledningerne. Det drejer sig primært om præciseringer og mere entydig terminologi, men der er også udarbejdet et mere præcist indhold om brugen af fastholdelser, herunder

der hvornår og i hvilket omfang fastholdelser bruges, patientens præferencer samt tydeligere definition af roller. Vejledningerne er næsten færdiggjort og forventes udsendt i høring inden årets udgang eller i begyndelsen af det nye år. Høringsperioden vil være fire uger.

c. *Opdatering af Vejledning om medikamentel behandling af børn og unge med psykiske lidelser v. Sundhedsstyrelsen*

Vejledningen er blevet revideret, og en opdateret version er udgivet i juli 2019.

Sundhedsstyrelsen orienterede om den nye vejledning, som nu er opdelt først i diagnoser og derefter i lægemidler. Vejledningen er ligeledes gennemskrevet, så den er tilsvarende vejledningen for voksne. Vejledningen tager udgangspunkt i autorisationslovens krav om omhu og samvittighedsfuldhed og er koblet til den enkelte læge. Således kan den bruges ift. konkrete tilsynssager.

Styrelsen for Patientsikkerhed bemærkede, at vejledninger også bruges ift. organisationstilsyn, idet ledelsen også har et ansvar for at sikre, at de ansatte læger kan overholde vejledningerne.

d. *Status på de særlige pladser i psykiatrien*

Danske Regioner orienterede om, at 2/3 af pladserne er belagt på landsplan.

Region Hovedstaden har 32 åbne pladser ud af 47, de sidste 15 åbner i marts 2020, og rekruttering pågår. Der er pt. 24 indlagte, og der har maks. været 25, så der har hele tiden været ledig kapacitet.

Region Syddanmark har belagt 2/3 af de særlige pladser og er på vej op i antallet af indlagte.

Region Midtjylland har 17 ud af 32 pladser belagt. Regionen nævnte en udfordring ift. borgere, som 'falder mellem to stole', når de får tilbudt et botilbud, og kommunerne derefter trækker henvisningen til en særlig plads tilbage.

Region Sjælland har alle 23 pladser fyldt.

Region Nordjylland har 12-13 pladser belagt ud af i alt 16. I perioder har der været fuldt belagt. Regionen mener, det er vigtigt at holde fast i modellen med den rehabiliterende indsats i fokus, idet det giver mulighed for uddybende beskrivelse af patienterne, og samtidig sikres overblik over kommunale indsatser via visitationsforum.

Sundheds- og Ældreministeriet bemærkede, at aftaleteksten i Finansloven lægger op til at holde fast i den nuværende målgruppe for de særlige pladser.

e. *Anbefalinger til kriminalitetsforebyggende indsatser målrettet mennesker med psykisk sygdom v. Anders Meinert Pedersen*

For at afdække, hvordan der på tværs af sektorer kan ske en mere kvalificeret kriminalitetsforebyggende indsats, har regionerne fået udarbejdet en analyse af patientcases i tiden op til den kriminelle handling. Analysen præsenteres i rapporten *'Er der en sammenhæng mellem behandling/støtte af psykisk syge og kriminalitet? – En analyse med henblik på forebyggende tiltag'* fra januar 2019. På baggrund af rapportens konklusioner nedsatte regionernes psykiatridirektører en arbejdsgruppe, som fik til opgave at udarbejde anbefalinger til indsatser, der kan forebygge kriminalitet hos mennesker med psykisk sygdom. Anbefalingerne blev offentliggjort i oktober 2019.

Anders Meinert Pedersen, som har været formand for arbejdsgruppen, orienterede om anbefalingerne, som er vedtaget i Danske Regioner og også er et indspil til den kommende 10-årsplan for psykiatrien. Anbefalingerne spiller derudover ind i Region Syddanmarks psykiatriplan.

Overordnet viste analysen, at mennesker med psykiske lidelser, forud for at de får en dom til behandling, modtager utilstrækkelig behandling. På baggrund af undersøgelse blev der nedsat en arbejdsgruppe, der skulle komme med anbefalinger til at styrke indsatsen. Hovedfokus i anbefalingerne er, at der bør være et tydeligt og vedvarende ansvar i behandlingen, tilstrækkelig kapacitet, skræddersyede tilbud til mennesker med psykiske lidelser, der har begået kriminalitet, samt sammenhængende behandling af psykisk lidelse og samtidigt misbrug. Endelig bør der også være bedre viden om målgruppen hos flere.

Slides fra oplægget, med bl.a. en gennemgang af anbefalingerne, er vedhæftet referatet.

f. *Opfølgning på møde med Folketingets Ombudsmand om husordener på psykiatriske afdelinger v/Sundheds- og Ældreministeriet*

Ministeriet orienterede om deres møde med ombudsmanden vedr. husordener på psykiatriske afdelinger. Der er flere udfordringer ved husordenerne på de psykiatriske afdelinger, bl.a. kan der være regler, der ikke fremgår af husordenen, og der kan være regler i husordenen, der ikke er hjemmel til. Ministeriet er i dialog med Danske Regioner, som skal give en tilbagemelding i det nye år.

g. *Opfølgning på etablering af de intensive sengepladser*

Sundhedsstyrelsen orienterede om den kommende opfølgning på de intensive sengepladser. Det var ikke på forhånd kendt, hvad omfanget og behovet var for de intensive pladser, og der er derfor behov for at følge op på dette. Der er planlagt et møde med Sundhedsstyrelsen, Sundheds- og Ældreministeriet og Danske Regioner, hvor det skal aftales, hvordan der følges op og monitoreres på de intensive pladser.

h. Orientering om Styrelsens for Patientsikkerheds erfaringsopsamling fra det sundhedsfaglige tilsyn på botilbud

Styrelsen for Patientsikkerhed orienterede om erfaringsopsamlingen, som er udkommet i november 2019: [Bosteder. Erfaringsopsamling fra det sundhedsfaglige tilsyn 2018.](#)

Styrelsen har botilbud som et vedvarende fokusområde, og ved tilsyn finder de i mange tilfælde anledning til påbud. Der udføres både stikprøver, planlagte tilsyn og reaktive tilsyn efter henvendelse. Erfaringsopsamlingen viser, at der er en vedvarende udfordring, bl.a. fordi bosteder typisk er bemandede med pædagoger. Der er dog ved at ske en udvikling henimod, at flere steder ansætter sundhedsfagligt personale. Stederne får ofte rettet op på et forbud/påbud efterfølgende. Hovedudfordringen er, at den sundhedsfaglige opgave ses som en 'sideopgave' til den pædagogiske opgave. Det er vigtigt, at den lokale ledelse beslutter, hvordan sundhedsfaglige problemstillinger håndteres, eksempelvis medicin håndtering.

Der var en kort drøftelse i Task Force. Her blev det nævnt, at det er vigtigt at indtænke den kommunale hjemmesygepleje i den sundhedsfaglige behandling på bostederne. Hertil blev det kommenteret, at det kan være vanskeligt for regionerne at lave aftaler med den kommunale hjemmesygepleje.

Punkt 3. Drøftelse af monitorering af tvang i psykiatrien

Monitoreringen for 2018/2019 viser, at der nationalt er sket et fald i antallet af personer, der bæltefikseres, siden baseline. Faldet dækker dog over en forskellig udvikling i de fem regioner. I forhold til de enkelte regioner viser denne monitorering, at Region Hovedstaden fortsat fastholder den positive udvikling med at nedbringe antallet af bæltefikseringer. Region Midtjylland har for alvor fået vendt udviklingen i forhold til brugen af bæltefiksering og har næsten en halvering i antallet af bæltefikseringer fra 2017/2018 til 2018/2019. Både Region Syddanmark og Region Nordjylland har en stigning i anvendelsen af bæltefikseringer, mens Region Sjælland har et mindre fald.

Derudover er anvendelsen af fastholdelser og akut beroligende medicin overordnet set steget siden baseline. Ligeledes er antallet af personer, der tvangsindlægges og tvangstilbageholdes steget siden baseline, hvilket er bekymrende. Den samlede brug af tvang er således fortsat stigende, og det samlede antal mennesker, som berøres af tvang, er fortsat langt over det ønskede niveau.

Sundhedsstyrelsen har bedt alle regionerne om at redegøre for udviklingen, herunder hvilke konkrete indsatser og ledelsesmæssige skridt regionerne vil tage for at sikre nedbringelsen af tvang.

På baggrund af resultaterne fra 2018/2019 samt regionernes redegørelser drøftede Task Force udviklingen af tvangsanvendelsen.

Sundhedsstyrelsen opsummerede kort hovedresultaterne fra monitoreringen. Der er primært kommenteret på resultaterne ift. baseline, idet der nu er gået en årrække. Det går generelt godt med at nedbringe bæltefikseringer, men alle andre former for tvang, samt den samlede tvangsanvendelse, er steget. Det er sær-

ligt bekymrende, at tvangstilbageholdelser og tvangsindlæggelser er steget, samt at anvendelsen af tvang over for børn og unge er stagneret.

Danske Regioner bemærkede, at de trods fortsatte udfordringer var uenige i Sundhedsstyrelsens vurdering af, at det ikke går godt med at nedbringe tvang i Danmark. Sundheds- og Ældreministeriet kommenterede, at ministeren har lagt sig tæt op ad Sundhedsstyrelsens vurdering.

Herefter redegjorde regionerne for udviklingen:

Region Midtjylland

Regionen er overordnet set tilfredse med resultaterne. Der har været særligt fokus på bæltefikseringer. Der er igangsat mange initiativer, og der er fortsat fuldt fokus på opgaven. Personalet har fokus på selve arbejdet med at forebygge og nedbringe tvang yderligere frem for måltallene. På tre afdelinger i Århus går det nu bedre, hvor de er flyttet til nye bygninger, efter at de har været udfordret længe. Der er også sket et fald i tvangsindlæggelser for første gang i mange år, hvilket er positivt. Regionen nævner udfordringer i samarbejdet med kommunerne. Sundhedsstyrelsen udtrykte ros til regionen for at have knækket kurven ift. at nedbringe tvang.

Region Sjælland

Regionen er ikke tilfredse med resultaterne og mener ikke, de har gjort det godt nok ift. anvendelse af akut beroligende medicin. Særligt én afdeling har haft en voldsom øgning i anvendelsen af akut beroligende medicin. Dette peger på, det er vigtigt med øget fokus på data på detaljeniveau. Få patienter står for den største del af den akut beroligende medicin. Rekrutteringsudfordringer betyder, at der er en del unge medarbejdere, hvilket giver problemer i forhold til manglende kompetencer.

Regionen har holdt et stort møde med bostederne for at nedbringe tvangsindlæggelser og har fokus på at opbygge samarbejdsrelationer. Der sker meget hyppigt indlæggelser fra bosteder. Der er udfordringer med lange sagsbehandlingstider i Patientklagenævnet ift. tvangsmedicinering, hvilket kan føre til, at andre tvangsformer kan blive nødvendige, indtil nævnet har truffet afgørelse.

Region Nordjylland

Regionen er ikke tilfredse med resultaterne for 2018/2019. Der er igangsat mange indsatser, men der har nok være for meget fokus på data og mindre fokus på at sikre sammenhæng. Regionen vil fremadrettet have fokus på kulturændringen og fokus på en tidlig indsats. Der er behov for større ledelsesmæssigt fokus. Der har været usikkerhed ift. registrering af fastholdelser, og regionen ser frem til, at Sundhedsstyrelsen offentliggør de reviderede vejledninger.

Region Hovedstaden

Regionen regner med at nå i mål ift. kongeindikatoren. Den vigtigste indsats har været ledelsesmæssig bevågenhed. Der er enighed i ledergruppen om et vedvarende fokus på tvang. Der arbejdes i ledelsesgruppen med anonymiserede case-audits for de tre patienter, der er blevet udsat for mest tvang i den seneste periode. Dette giver vigtig viden om forløbet. Ift. den samlede tvangsanven-

delse er denne stort set uændret. Regionen vil gerne gøre det endnu bedre ift. at nedbringe tvang, og de centre, der er lykkedes med at nedbringe bæltefikseringer, har nu fokus på nedbringelse af fastholdelser, som er blevet kortere, men ikke færre. Region Hovedstaden har snart færdiggjort deres vejledning ift. anvendelse af fastholdelser.

Region Syddanmark

Regionen er ikke tilfredse med resultaterne. Der er mange indsatser i gang, men muligvis har der ikke været brugt nok ressourcer på ledelsesinvolvering og databearbejdning. Der er brugt mange topledelsesressourcer, og der holdes ugentlige tavlemøder. Afdelinger, som anvender meget tvang, skal ugentligt rapportere til ledelsen, hvordan de vil sætte ind. Samme tilgang efterspørges på afsnitsniveau. Det er blevet drøftet, hvilken ledelsesmæssig tilgang, der skal til. Der er iværksat lederudviklingsforløb for afsnitsledelser og afdelingsledelser, hvor tvang kommer i fokus. Der er fokus på, hvordan de afdelinger, der er lykkedes med at nedbringe tvang, kan udbrede viden til andre afdelinger mhp. læring. Regionen fastholder deres ambitiøse mål og inviterer derudover de andre regioner til at undervise på lederudviklingsforløb. Der er brug for mere viden om målgruppen af unge kvinder på 16-25 år med selvskade, idet denne gruppe oftest bliver udsat for tvang.

Sundhedsstyrelsen udtrykte ros til regionerne for gennemarbejdede og konkrete redegørelser. Styrelsen samlede slutteligt op på drøftelsen ift. de overordnede udfordringer på tværs af regionerne:

- Der er behov for fokus på ledelse på alle niveauer samt fokus på handling.
- Der er fokus på tiden før tvangsindlæggelse og det tværsektorielle samarbejde.
- Der er forskellige erfaringer med det tværsektorielle samarbejde.
- Der er fokus på samarbejdet med bosteder.
- Der er fokus på læring på tværs af regionerne, hvilket er tydeligt i redegørelserne.
- Der er en generel problematik omkring patienter med selvskade. Her er der behov for mere viden om målgruppen.

Punkt 4. Drøftelse af status på arbejdet med monitorering af tvang

Det er ikke i løbet af den nuværende monitoreringsperiode lykkedes at nedbringe den samlede brug af tvang i psykiatrien. Selvom anvendelsen af bæltefikseringer generelt er faldet siden baseline, er anvendelsen af andre tvangsforanstaltninger steget. Sundhedsstyrelsen ønsker at fastholde et stærkt fokus på forebyggelse og nedbringelse af tvang i psykiatrien. Styrelsen har på den baggrund udarbejdet et notat vedr. nedbringelse af tvang i psykiatrien, som blev drøftet på mødet.

Sundhedsstyrelsen præsenterede indledningsvist notatet, som skal give et overblik over status og erfaringer samt pege frem mod en kommende opfølgning på målsætningen. Herefter drøftede Task Force notatet, med følgende overordnede kommentarer:

- Overordnet syntes Task Force, at notatet samler godt op på den nuværende status og erfaringer.
- Der bør være langt mere fokus på den kommunale indsats, idet samarbejdet med kommunerne er meget væsentlig for at lykkes med at forebygge tvang.
- Der bør skrives noget ind om data længere tid tilbage, fx fra 2002. Der ved kan der muligvis siges noget om større tendenser ift. den generelle befolkningsudvikling mv.
- Ulighed i sundhed bør nævnes, idet der er store regionale forskelle ift. personaleudfordringer, manglen på praktiserende læger mv.
- Det er positivt, at notatet har fokus på at nedbringe tvang til et ensartet niveau på tværs af landet.
- Det skal tilføjes, at KL og Social- og Indenrigsministeriet er repræsenteret i monitoreringsgruppen.
- Der var efter en tidligere drøftelse enighed i Task Force om, at der bør være særligt fokus på børn og unge.
- Der kunne muligvis også være behov for et særligt spor ift. retspsykiatri.
- Der er brug for mere viden om kommunale data, fx hvor patienterne indlægges fra mv.
- Der bør være fokus på at lære af de afdelinger, som er lykkedes godt med at nedbringe tvang.

Sundhedsstyrelsen vil opdatere notatet ift. Task Forces kommentarer med særligt fokus på datadelen. Derudover vil Sundhedsstyrelsen indledningsvis nedsætte en mindre gruppe til at hjælpe med at definere målsætninger og indikatorer til den videre monitorering af tvang. Styrelsen vender tilbage med invitationer til gruppen.

Punkt 5. Temadrøftelse: tvang på somatisk afdeling i henhold til Psykiatriloven

Sundhedsdatastyrelsen holdt et oplæg om udfordringer ved at gennemføre temaanalysen om tvang på somatisk afdeling i henhold til psykiatriloven, samt præsenterer udvalgte data. Der har særligt været en udfordring ift. at finde en grundpopulation. Præsentationen er vedhæftet referatet.

Derefter holdt Kirsten Yde, oversygeplejerske fra Regionspsykiatrien i Horsens, et oplæg om gode erfaringer med samarbejdet mellem psykiatri og somatik ift. at forebygge og nedbringe anvendelsen af tvang. I Horsens har de i arbejdet med at nedbringe tvang også haft et særligt fokus på samarbejdet mellem psykiatri og somatik, samt samarbejde med bosteder og politi. Bl.a. underviser personale fra psykiatrien personalet i somatikken i deeskaleringsteknikker mv., og der er igangsat et systematisk samarbejde med en styregruppe og en udviklingsgruppe. Ligeledes er En Af Os inddraget i samarbejdet.

Slides fra præsentationen er vedhæftet referatet.

Herefter drøftede Task Force det evt. videre arbejde med temaanalysen. Task Force ønsker fortsat en analyse, dog i begrænset omfang. Sundhedsstyrelsen vil kontakte Sundhedsdatastyrelsen om den konkrete leverance.

Punkt 6. Næste møde

Næste møde i Task Force for Psykiatriområdet er
torsdag den 7. maj 2020 kl. 11.00-14.00. (Bemærk: ny dato for mødet).

Punkt 7. Eventuelt